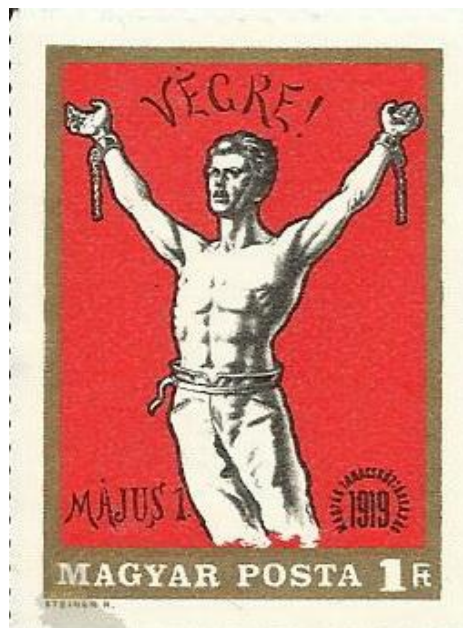

X. GENIUS verseny

Történelem és propaganda a XX. századi magyarországi bélyegeken

Készítette:

Ternovác Adél

Svetozar Marković Gimnázium, II.1

Újvidék

Mentor:

Ternovác Bálint

Újvidék, 2012 májusa

Tartalom

Tartalom	1
Bevezető	2
Az első világháború (1914-1918).....	3
Magyar Köztársaság – Károlyi Mihály állam- és kormányfősége	4
Tanácsköztársaság	4
Megszállások	6
Horthy-korszak (1932-1945).....	8
Egyházi motívumok bélyegeken	9
A második világháború	10
Konzolidációs időszak a háború után (1945–1948).....	12
Az “Átkos”: A Rákosi-korszak (1949-1954)	13
Kádár-korszak (1956-1989)	15
Bibliográfia, szakirodalom	18

Bevezető

Évről évre ritkábban találkozunk a postabélyeggel eredeti funkciójában, pedig a bélyeg kultúrtörténeti forrás, amely hűen tükrözi egy-egy történelmi korszak jelentős momentumait, bemutatja meghatározó személyiségeit, de ezen kívül jelentős szerepe van a nép akaratának befolyásolásában is.

Úgy gondolom, nem is választhatnék jobb témát arra, hogy bemutassam Magyarország XX. századi történetét a bélyegek világában, ahol a nép szabad emberként nyomtatta véleményét lázadást szítva, vagy éppen a kedélyek lecsillapítására. Itt ugyanis nem egy író számol be saját nézőpontjából az eseményekről, hanem emberek nyomtatják le századuk történetét a tudtuk nélkül. A gyász, az ünnepek, a háború borzalmi, sport izgalmai, az elnyomottság, a szabad ország. Egy ország története olvasható ki az apró bélyegekből. A kutatásomat saját, és bátyám bélyeggyűjtaményére alapoztam, bélyegek azonosítására pedig a Magyar posta és illetékbélyeg katalógust használtam fel.

Az első világháború (1914-1918)

Az osztrák-magyar kormányzat 1908-ban döntött Bosznia-Hercegovina teljes beolvasztása mellett, ami gyújtóanyagot adott a bosnyák nacionalisták kezébe. A politikai feszültség végül 1914. június 28-án robbant ki, amikor Gavrilo Princip szerb nacionalista meggyilkolta az 51 éves Ferenc Ferdinánd trónörökösét, és ezzel az első világháború gyújtószikráját adta. A balra látható bélyegen tehát Ferenc József császár látható, akinek az arcával akarták jelképezni: hogy Bosznia-Hercegovina attól az időtől kezdve az Osztrák-Magyar Monarchiaé.

Európában az apróbb helyi konfliktusok globálissá nőttek ki magukat, már a századfordulón körvonalozódott a háború rémképe. Szarajevóban Ferenc Ferdinánd merénylet áldozata lesz egy szerb állampolgár által, ezért az Osztrák –Magyar Monarchia hadat üzen Szerbiának: 1914. július 28-án kitor az első világháború. A Monarchia a kezdetektől hadban állt. Mintegy 9 millió főt küldött a frontokra, amitől hatalmas veszteségek születtek. A háború előrehaladtával az ellátás és az életszínvonal folyamatosan romlik, a hangulat további romlását idézi elő az egyre nyilvánvalóbbá váló háborús vereség. 1916-ban meghal Ferenc József, akit IV. Károly – mi, az utókor már tudjuk, az utolsó magyar király – követ a trónon. Ellenzi a háborút, de békeajánlatát elutasítják. 1918-ban megérkeznek az USA hadtesteik Európába, ezért a Német Birodalom és az Osztrák-Magyar Monarchia kapitulálni kényszerül, majd aláírja a fegyverszünetet november 3-án az antanthatalmakkal, ugyanakkor Ausztria és Magyarország már külön-külön békét kötött a győztes nagyhatalmakkal. Közép-Európa legnagyobb nagyhatalma megszűnt létezni, helyébe több, kisebb állam lépett.

Az I.világháború hadiözvegyei és árvái javára minden címlet megvásárlásakor 2 fillér felárat kellett fizetni. A hadisegély bélyegek megvásárlásával az emberek kisebb pénzi összeggel támogatták a háború áldozatait. A bélyegeket 1915-től 1917-ig adták ki.

Ezt a bélyeget 1916-ban adták ki IV. Károly megkoronázása alkalmából, a képen maga a király, és felesége Zita Királynő áll.

Magyar Köztársaság – Károlyi Mihály állam- és kormányfősége

A Károlyi kormány által beterjesztett és a Nemzeti Tanács által elfogadott több mint negyven néptörvény és csaknem négyszáz rendelet közül az új választójogi törvény alapján minden bármelyik hazai nyelven írni-olvasni tudó 21 éven felüli férfi és 24 éven felüli nő szavazati jogot kapott.

Törvénybe iktatták a sajtó-, az egyesülési- és gyülekezési szabadságot. Szociális reformokat hoztak létre mint például a munkanélküli segély, az adóhátralék elengedése, 14 éven aluli gyerekek munkabeszüntetése, béremelés és a leszerelt katonák végkielégítésének megadása. Ez utóbbi törvény meghozatala különösen fontos volt, mivel a háborúból és a hadifogságból hazaözönlő katonák – a történelmi Magyarország soknemzetiségű katonái! – hazaérve igen masszív elégedetlenkedő csoportot alkottak, amit a hatalom nem nézhetett tétlenül.

1919 februárjában a kormány rendőri erővel lépett fel két, nemrégiben megalakult szélsőséges szervezettel szemben: feloszlatta a diktatórikus jobboldali kormányzatot és a történelmi határok fegyveres védelmét követelő Magyar Országos Véderő Egyletet, a Kommunisták Magyarországi Pártjának harminckét vezetőjét, köztük Kun Bélát pedig vizsgálati fogságba záratta.

A filléres értékű bélyegek: az Arató-Parlament bélyeg (1916) aratós változatának Köztársaság feliratú felülnyomata.¹

Tanácsköztársaság (1919. 03. 21. - 1919. 08. 1.)

Az 1918-ban alakult Kommunisták Magyarországi Pártja átvette a hatalmat a Károlyi-kormánytól, és szociális ígéretekkel állította maga mellé a népet. Az országban anarchia dúlt: az antant csapatai az ország szíve felé nyomultak, a lakosság körében nyomor és éhínség ütötte fel a fejét. A Tanácsköztársaság kormány a Forradalmi Kormányzótanács lett, névleges vezetője Garbai Sándor, ténylegesen viszont Kun Béla volt a külügyi népbiztos szerepét betöltő legbefolyásosabb politikus. A hatalom megtartásának érdekében létrehozták a Vörös Őrséget. 1919 áprilisától minden 18. életévét betöltő férfi és nő szavazati joggal bírt,

---

¹ Olyan időszakokban, amikor a politikai vagy gazdasági helyzet nem engedte meg újabb bélyegek kiadását, a régieket egy pecsétnyomóval egyszerűen felülnyomták. Ebből következően olykor az a groteszk helyzet állt elő (magyar esetben), hogy IV. Károly király arcképére került a "Köztársaság" vagy később a "Tanácsköztársaság" bélyegző

bevezették a 8 órás munkaidőt, állami tulajdonba vették az üzemeket, áruházakat, iskolákat stb. Lecsökkentették a lakbért, fokozták a jövedelmeket, új tankönyveket nyomtattak, Az, hogy betiltották az imádságokat, és az egyházi tanításokat, továbbá erőltették a vörös színt és hogy mellőzték a nemzeti színeket, sértette a katolikus és hazafias nép érzelmeit. Az elégedetlenkedők megfélemlítésére és a belső felkelések letörésére terrorista különítményeket hoztak létre (Lenin fiúk). Ezek nemcsak az 1919 tavaszára már igen elcsigázott népet tartották félelemben, de tisztogatásokat végeztek az arisztokrácia köreiből is. A Tanácsköztársaság vágyálma egy hatalmas, kommunista-szovjet birodalomhoz való csatlakozás volt.

A Károlyi Mihály-kormány egyik döntése a katonaság szervezett leszerelése volt, így a Tanácsköztársaság idejére a határokat egyre inkább fenyegető cseh, román, szerb és francia katonai alakulatokkal szemben a hedsereg jórészt elvesztette védekező képességét.

Ezek a bélyegek csakúgy mint a Köztársaság bélyegei felül vannak nyomtatva, csak ebben az esetben a Magyar Tanácsköztársaság felirattal, ugyanazokból az okokból, miszerint nem volt lehetőség és valószínűleg pénz sem új bélyegeket kiadni. A képen látható példányokat 1919 júliusától novemberig forgalmazták.

A Magyarországi Tanácsok Első Országos Gyűlése alkalmából adták ki a tanácsköztársasági arcképekkel ellátott bélyegeket. Fentről kezdve név szerint Karl Marx, Petőfi Sándor, Martinovics Ignác, Dózsa György és Friedrich Engels láthatók. Mindegyik személy arcképe a munkásságra és a munka létfontosságú szerepére akarja felhívni a figyelmet. 1919 júniusától novemberig forgalmazták.

Megszállások

Az 1918-ban aláírt fegyverszüneti megállapodás értelmében kijelölték a demarkációs vonalakat az ország keleti és dél-keleti részein. A déli részeket a szerbek, a dél-keleti keleti részeket a románok, ill. A franciák szállták meg. Az északi részekre nem terjedt ki az egyezmény, de a csehszlovák csapatok által megszállt részeket az antant hatalmak véglegesen Csehszlovákiához tartozónak tekintették. Keleten a román királyi hadsereg véglegesen elfoglalta Erdélyt, míg a Tiszáig ideiglenes megszállási zónát alakított ki. A fegyverszüneti egyezmény értelmében a posta magyar kéz alatt maradt a megszállók ellenőrzése alatt. A megszállt területek postaigazgatóságai elszakadtak az anyaországi központtól. A postaforgalom biztosítására szóló értékcikkek, az új díjtételeknek megfelelően, saját maguknak kellett előállítaniuk. Így jöttek létre az 1919-es helyi kiadások új bélyegekkel, és régebbi bélyegek felülnyomtatásával: újak kibocsájtására sem idő, sem pénz nem volt. A mozgósítások hatására május végére a Vörös Hadsereg létszáma elérte a 200 ezer főt. Számos tiszt és katona, aki korábban a királyi haderőben szolgált tért vissza a seregbe, de a legtöbben nem azért, hogy a kommunisták mellett harcoljon, hanem, hogy a hazáját védje. 1919. május 20-án általános ellentámadásba lendült a Vörös Hadsereg. Július végén a románok átlépték a Tiszát és megindultak Budapest felé. Július 31-én Kun Béla és a Tanácsköztársaság több vezetője látva a kilátástalan helyzetet augusztus 1-jén a pártvezetőség és a Forradalmi Kormányzótanács (FK) együttes ülésén a tanácskormány lemondása mellett döntöttek. A mérsékelt szociáldemokrata politikusokból álló Peidl-kormány vette át a vezetést. A FK népbiztosai különvonattal Bécsbe menekültek. A „szakszervezeti kormány” visszavonta a kommunisták rendeleteit. Az állam megnevezése ismét Magyar Népköztársaság lett.

A megszállók által felülnyomott bélyegeket napjainkban gyakran hamisítják, mivel ritkaságuk miatt nagyon magas áron találhatóak meg az árveréseken, gyűjtőknél, egyes darabok több száz eurót érnek.

Propagandaszöveg 1919-es Tanácsköztársaság idején
kiadott bélyegeken

1919. Arad-Francia megszállás „Occupation Francaise“ felirat

1919. „Baranya“— Szerb megszállás

1919. Debrecen-Román megszállás „Zona de ocupatie Romana“

1919. Debrecen - Román megszállás. Segélybélyeg

1919. Bánát – Bácska felülnyomat magyar bélyegeken a román és a szerb helycsere intervallumában

1919. szegedi felülnyomat, Magyar Nemzeti Kormány felirattal

József Attila: Nem, nem soha! c. verse a Horthy-korszak egyik legerőteljesebb propaganda szlogenjévé vált, ami azt fejezi ki, hogy soha nem hagyják elveszni a megszállott országrészeket. A két bélyegen a Nyugat-magyarországi területeken létrehozott Lajta bánság felülnyomata látható

Horthy-korszak (1932-1945)

Vitéz nagybányai Horthy Miklós arcképe magyar bélyegeken az 1920-as években

Mindeközben, míg Budapesten a Peidl-kormány átvette a vörösök helyét, Horthy Miklós tengernagy vezetésével Szegeden egy új, nemzeti kormány szervezkedett, Bethlen István gróf vezetésével. **Horthy Miklós** az Osztrák–Magyar Haditengerészet tengerésztisztje, 1909–1914 között Ferenc József szárnysegédje volt. Az első világháború kitörését követően különböző hadihajókon szolgált, a hadműveletek során megmutatkozott rendkívüli parancsnoki tehetsége. Az uralkodó a világháború végén altengernaggyá léptette elő. Az első világháborút követő proletárdiktatúra összeomlása után megszilárdította az államhatalmat. 1920. március 1-jétől 1944. október 16-ig ő volt a király nélküli Magyar Királyság kormányzója. Portugáliai emigrációban halt meg 1957-ben.

Horthy-korszak idején Magyarország államformája alkotmányos királyság volt. Horthy Miklós a királyi trón betöltetlensége következtében kormányozta ezt a királyságot és az állampolgárai mindvégig egy királyság polgárainak tekintették magukat. Horthy Miklós nem szuverén módon gyakorolta a hatalmat, betartotta a törvényt szabta korlátokat. Gazdasági tekinteten sem élt vissza helyzetével. A Horthy-korszakra legerősebben a Trianon-szindróma, illetve az első világháború elvesztése okozta trauma nyomta rá bélyegét. Befolyása, szava erőteljesen érvényesült, tehát ez tekintélyuralmi rendszer is volt.

Fontos kiemelni az egyház szerepét a Horthy-érában: a hit és az egyházi-erkölcsi nevelés erős hangsúlyt kapott a közéletben, az oktatásban, de a bélyegeken is. Az egyház szempontjából a Horthy-kor csúcspontja 1938-ban érkezett el: ekkor ünnepelték ugyanis a Szent István-évet (1000 éve hunyt el az első magyar király), ugyanekkor szervezték meg Magyarországon az Eucharistikus Világkongresszust, melyen Pacelli bíboros, a későbbi pápa is személyesen részt vett.

A kormányzó 20 éves regnálása alkalmából kiadott bélyegek (1939). A harmadik bélyegen az első bécsi döntés által visszakerül felvidéki kassai dóm látható

Egyházi motívumok bélyegeken

Az egyház szemében tiszta élet, a nagy magyar szentek és boldogok a Horthy-rendszer propagandájának szerves részét képezték. Szent István király az 1938-ban kiadott bélyegeken

Koronás Madonna bélyegek az 1921-25-ös évekből. A jobb képen a neves "fordított-hibás" bélyeg látható, mely ugyanúgy érvényben volt. Ma e hibás nyomtat is nagy összegeket ér

Az 1943-ban szentté avatott Árpád-házi Margit királynő

A második világháború

1938-ban felülnyomott bélyeg, az 1938. novemberében visszacsatolt Felvidék hazatérésének emlékére

A Trianon óta áhitott revíziós törekvések először 1938-ban Bécsben verge meghallgattattak a nagyhatalmak által: Bécsben összeült egy tanács, mely felülvizsgálta a magyar-szlovák 1920-as békerendszert. Ezzel elkezdődött az az út, mely során Magyarország visszacsatolhatta a Felvidék deli sávját, Kárpátalját, Észak-Erdélyt, majd végül a Délvidéket.

A bécsi döntések Magyarországnak a trianoni békeszerződés felülvizsgálatára irányuló politikájával összhangban született nemzetközi döntőbírósi döntések voltak 1938-ban és

Az 1940-ben visszacsatolt Észak-Erdélyt ünneplő emlékbélyeg

1940-ben, melyek révén az ország a trianoni béke értelmében elvesztett területeinek egyes részeit visszakapta Csehszlovákiától ill. Romániától. A Magyar politika nem törődött bele a trianoni béke rendelkezéseibe, ezért a két világháború között a magyar külpolitika legfőbb célkitűzése az elszakított területek visszaszerzése volt. Horthy 1938. augusztus 20–26. között Hitler meghívására Berlinbe látogatott. A megbeszélésen Hitler szerette volna elérni, hogy Magyarország kezdeményezze Csehszlovákia megtámadását. A magyar közreműködés áraként egész Szlovákiát és Kárpátalját (vagyis Csehszlovákia teljes trianoni szerzeményét) ajánlotta fel Horthynak. Az első bécsi döntés 1938. november 2-án született Magyarország és Csehszlovákia vitájában, és lényegében az etnikai revíziót valósította meg. Magyarország a

1941-ben a magyar csapatok bevonultak Bácskába, a Baranya-háromszögbe és a Muravidékre. Ennek emlékére két '41-ben felülnyomott bélyeg

engedélyezte mintegy 130 ezer lengyel menekült befogadását. Erre a németek hadianyag-szállítási zárlatot rendeltek el.

trianoni békeszerződéssel elvett területeiből visszakapott mintegy 12 ezer km²-t, az akkor már autonóm Szlovákia déli és Kárpátalja délnyugati sávját a magyar határ mentén, Érsekújvárral, Kassával, Ungvárral Beregszászal és Munkáccsal.

1939. szeptember 1-jén a németek lerohanták Lengyelországot. Teleki visszautasította a német kérést, hogy engedélyezzék a német csapatok átvonulását Lengyelország ellen, hiszen az nyílt kiállást jelentett volna Németország mellett, és magával vonta volna a szövetségesek hadüzenetét, Magyarország belépését a háborúba, viszont Teleki

Az 1942-ben repülőbalesetben elhunyt Horthy István kormányzóhelyettes emlékére kiadott gyászbélyeg

Miután a romániai Szörényváron 1940. augusztus 16-24. között folytatott román–magyar tárgyalások nem vezettek eredményre, és mivel a tengelyhatalmak mindenképp el akarták kerülni a fegyveres konfliktus kirobbanását, a német és az olasz kormány a magyar és román kormányok képviselőit Bécsbe rendelte, és a közöttük folyó vitát döntőbíráskodás révén rendezte.

A második bécsi döntés 1940. augusztus 30-án délután 3 órakor született. A magyar és a román kormány a döntőbíráskodást elfogadta. A második bécsi döntéssel Magyarország 43 492 négyzetkilométernyi területet kapott vissza, benne a Székelyfölddel.

Hitler arra kérte Horthyt, hogy a Jugoszlávia elleni akcióban Magyarország is vegyen részt: tegye lehetővé a német csapatok felvonulását, cserébe elismeri az ország területi igényeit Jugoszlávia felett. Horthy ezt kész volt teljesíteni. Teleki viszont nem volt hajlandó vállalni, ezért április 3-án öngyilkosságot követett el. Ezt követően Horthy Bárdossy Lászlót nevezte ki a kormány élére, aki kitarthatott a Jugoszlávia elleni támadás mellett. A második bécsi döntés után fél évvel, a Jugoszlávia elleni német támadás után – 1941 áprilisában – a magyar

A második világháborúban harcoló magyar hadsereg hősiességét bemutató, propagandisztikus bélyegsorozat

csapatok, német hozzájárulással, megszállták a Muraközt, a Muravidéket, a baranyai háromszöget és a Bácskát. A magyar csapatok itt már fegyveres cselekményekbe is bonyolódtak. A Délvidéki visszafoglalt terület nagysága 11 475 négyzetkilométert tett ki. Ezzel az akcióval Magyarország még jobban elkötelezte magát Németország mellett.

1941 júniusában Bárdossy hadba lép a Szovjet unió ellen. A magyar gépek légitámadást intéztek szovjet városok ellen, de magyar hadsereg felszereltsége és kiképzettsége nem felelt meg a kor követelményeinek, a veszteségek súlyosak voltak, ezért az alakulatokat visszavonták. December 7-én Anglia hadat üzent Magyarországnak, majd hadiállapotba került Magyarország az USA-val is. Hitler fokozottabb részvételre szólított fel a Szovjetunió elleni háborúban, az egész magyar haderő bevonását kérte. Ebbe Horthyék nem egyeztek bele, de a nyomásnak engedve vállalták, hogy 200 ezer katonát küldjenek a frontra. Horthy Kállay Miklóst nevezte ki Bárdossy helyére. 1943 szeptemberében előzetes fegyverszüneti megállapodást kötött Magyarország Angliával. Eszerint Magyarország feltétel nélkül leteszi a fegyvert, és szembefordul a németekkel, ha a balkánról érkező angol erők elérik az országot. A német hírszerzés pontos információkkal rendelkezett Kállay titkos tárgyalásairól, és felkészült a magyarországi helyzet kezelésére. 1943 végén kidolgozták Magyarország katonai megszállásának tervét. A megszállással elsősorban Magyarország háborúból való kiválását

Véradás, ápolás, gondozás, gyámolítás. A bélyegek a háború borzalmainak ésszerű kezelésére hívják fel a figyelmet.

akarták megakadályozni. A terv sikerül, Horthy kénytelen miniszterelnökké kinevezni a németeket kiszolgáló Sztójay Döme volt berlini követet. A német csapatok kivonultak az országból, de valójában Hitler magyarországi teljhatalmú megbízottja, Veessenmayer irányította az országot. Október 11-én Moszkvában megkötötték a titkos, előzetes fegyverszüneti egyezményt a Szovjetunióval, ami alapján Magyarország vállalta, hogy az 1937-es határok mögé visszavonul, és hadat üzen Németországnak. Október 15-én Horthy rádióbeszédében bejelentette, hogy Magyarország kilép a háborúból. A kiugrási kísérlet nem sikerült, a parancsot nem teljesítették a németbarát tábornokok, illetve nem jutott el hozzájuk, hogy tegyék le a fegyvert. Horthyt letartóztatták, és másnap lemondásakor Szálasi Ferencet bízta meg kormányalakítással, aki átvette a hadsereg irányítását is, és november 4-én államfő is lett. A szovjetek egyre törtek előre, Szálasi totális mozgósítást rendelt el. Megalakult a Magyar Nemzeti Felkelés Felszabadító Bizottsága, a katonai ellenállás szervezete, azonban vezetőit letartóztatták és kivégezték. Sztálin Budapest elfoglalására adott ki parancsot, decemberben bezárult a főváros körül az ostromgyűrű, s 1945. február 13-án lezárult a világháború egyik leghevesebb ostroma. Áprilisban az utolsó német csapatok is elhagyták az országot.

Konszolidációs időszak a háború után (1945–1948)

1945. November 4-én tartották az első demokratikus választásokat a világháború befejezése után, amelyet a Független Kisgazdapárt nyert magas főlényben a másik 3 párttal szemben. Ennek ellenére a megszállt ország a szovjetek hatására a kommunista párté lett a vezető szerep. A kommunisták megkezdték politikai ellenfeleik kiszorítását a hatalomból. Az 1947-ben lezajló második, nyíltan manipulált, úgynevezett „kékcédulás választások” még nagyobb befolyáshoz juttatták a baloldali pártokat. A parlamenti ellenzékét, a polgári pártokat felszámolták. A korábbi vezetőitől megfosztott szociáldemokrata párt és a kommunista párt 1948-as egyesülése után létrejött egypártrendszer és totális kommunista diktatúra élén Rákosi Mátyás állt.

1946-ban a vasúti emlékévként kiadott sorozat. Érdemes figyelni a hatalmas bélyegárakra: 10 000, 20 000, 30 000, 40 000 pengő!

Az "Átkos": A Rákosi-korszak (1949-1954)

A Rákosi korszakra mind párton belül, mind országosan féktelen terror volt jellemző. Az időszakot koncepciós perek, párton belüli ellenzék pusztítása jellemezte, amely Rákosi és Sztálin személyi kultuszával párosult, ami nyomorba taszította a lakosságot. 1953-ban elhunyt Sztálin, és az új szovjet vezetés a miniszterelnöki tisztségről való lemondásra utasította Rákosi Mátyást, amely pozíció betöltésére a szövetkezetesítés ellenzése miatt 1949-ben a pártvezetésből kizárt agrárszakember, Nagy Imre került. Nagy Imre július 4-én bejelentette, hogy gazdaságpolitikai változtatásokat hajrt végre, megszünteti a kuláklisztákat, felszámolja a törvénytelenéseket és az internálótáborokat, valamint nagyobb szerepet szán az országgyűlésnek. Rákosi Mátyás pozíciói azonban még mindig erősek voltak, hiszen az ő emberei ültek az államigazgatásban és a pártszervezetekben, de egyelőre nem mert a Moszkva támogatását élvező miniszterelnök ellen támadni. Rákosi vonala a pártberkekben is meggyengült: 1954 októberében Nagy Imre mellé állt a központi vezetés nagyja, amit a miniszterelnök további újításokra használt fel: közgazdászokkal az értékarányos árak megsabására és a világpiachoz való alkalmazkodásra buzdító tervezetet dolgoztatott ki, illetve a Magyar Függetlenségi Népfrontot átszervezte Hazafias Népfronttá azzal a céllal, hogy a kommunista báb helyett szabad fórummá váljon. A demokratizálódó közélet jeleként a reformokat támogató baloldali értelmiségiekből újjáalakulhatott a hosszú ideig betiltott Petőfi Kör, amely a továbbiakban nagy társadalmi befolyásra tett szert az országban. A gazdasági reformokra azonban már nem jutott idő, ugyanis Rákosi ügyesen kihasználva az NSZK NATO-taggá válását követő szovjet külpolitikai váltást, elérte hogy 1955 januárjában Moszkvába rendeljék riválisát, ahol Nagy Imre általános megrökönyödésre nem volt hajlandó önkritikát gyakorolni. Ettől függetlenül a márciusi KV-ülés elmarasztalta a miniszterelnököt, akitől tavasszal minden tagságát is megszüntették. A miniszterelnök tisztségét elvették, sőt év végén még MDP-Hegedüs András lett a miniszterelnök, Rákosi hive. Májusban Rákosinak be kellett ismernie, hogy neki is szerepe volt a bűnök elkövetésében, egyúttal az ellenállást a Petőfi Kör betiltásával próbálta letörni, ám hiába: az MDP KV ülésére érkező Anasztasz Mikojan közölte Rákosival, hogy le kell mondania párttitkári tisztségéről, amit ő meg is tett.

A Magyar Népköztársaság címere, 1950-es bélyegek

Kisív, 1953. Sztálin halálára emlékezve: Drága tanítónk, vezérünk és felszabadítónk (!!!)

Rákosi Mátyás 60. születésnapja alkalmából kiállított emlékbélyeg

Balra: A világ pletetárjai egyesüljenek! feliratú bélyeg május 1. re, a munkások ünnepére emlékeztet.

Jobbra: Legdrágább kincstünk a gyermek! Harcolunk a békéért, a jobb életért! Jó tanulással harcolunk a békéért! Szabad hazában boldog ifjúság! A szocializmus építői leszünk!

Ezek a kommunista eszmét feliratozó bélyegek a gyerekek szerepét szeretnék bemutatni ebben a korban, természetesen szocialista szellemben

Több termeléssel a békéért! Termelj ma többet mint tegnap! A bélyegeknél pontosan ennyi az üzenetük, amennyit a felirat mutat, avagy a munkásoké a jövő.

A Magyar-szovjet barátság hónapjára készült. A bélyeggel a népnek szeretnék megmutatni a szövetséget.

Kádár-korszak (1956-1989)

Kádár János példátlanul hosszú időt töltött el a XX. századi magyar politikai életben. Harminckét éven keresztül volt első számú hatalmi tényezője, később meghatározó jelentőségű alakítója a magyar történelemnek. Ellentmondásos személyisége és politikai eredményei ma is megosztják hazánk közvéleményét. Rendszerének ideológiája és jellege azonos a Rákosi-rendszerrel (egypártrendszer, cenzúra, Szovjetunióknak alárendelt külpolitika), csak a módszerek enyhébbek, nincs nyílt terror és személyi kultusz, javulnak az életkörülmények is.

Az 1956-os forradalom leverését követően Kádár Jánost jelölték ki Moszkvában magyar vezetőnek. Kádár megtorlást alkalmazott, kezdve Nagy Imre, majd rengeteg forradalmár kivégzésével, restaurálta a diktatúra intézményrendszerét, ugyanakkor igyekezett

1969-ben a Tanácsköztársaság kikiáltásának 50. évfordulójára kiadott emlékbélyegek

féken tartani az MSZMP (Magyar Szocialista Munkáspárt) néven újjáalakuló kommunista párton belüli sztálinista ellenfeleit is.

Az érett Kádár-rendszert a gulyáskommunizmus jellemezte, mert 1956 miatt stratégiai kérdésnek tekintették a hétköznapi szintű elégedettséget. Így növekedett az életszínvonal. A fejlődés forrása kezdetben még az egyre csökkenő ütemben növekvő termelés volt. A hatékonyság javítása érdekében a kommunista vezetés megpróbálta néhány piaci ösztönző óvatos – de akkoriban bátornak számító – bevezetését 1968-ban. Ez volt az ún. új gazdasági mechanizmus. A fejlődésnek nagy ára volt. A gazdasági problémák fokozódásával (eladósodás, növekvő nyugati importfüggőség) nőtt a kommunista vezetés bizonytalanság-érzése. Már 1979 után megjelentek az első ellenzéki csoportok, és a párton belül is reformkezdeményezések indultak. 1987-ben a lakiteleki találkozón megalakult az első ellenzéki párt, az MDF melyet bár a rendszer nem üldözött az ellenzéki kerekasztal tárgyalások előtt legitimált, hogy törvényes tárgyalópartner lehessen az állampárttal. 1988-ra megjelent az ún. szakkollégiumi értelmiség, mely a Bibó István Szakkollégium és a Rajk László Szakkollégium (Közgazdasági Kollégium) hallgatóit és tanárait jelölte. Többségük máig a politikai élet jelentős, meghatározó alakja. A folyamat végén, 1989. október 23-án Szűrös Mátyás kikiáltotta a Magyar Köztársaságot, ezzel a korábbi államberendezkedés végleg megszűnt.

A Kádár-korban a bélyegeken kevesebb propagandisztikus kép található, viszont az üzenet ugyanaz. Csak szebben csomagolva. Megjelennek a

természeti képek, sportesemények, úrkutatás. A képen vörös rózsza látható, a munka ünnepét hirdetve. Május elsejét, mint a munka és munkások ünnepét ünnepelték minden évben.

Az első bélyegen a kommunista part alapítására emlékeznek, míg a másodikon megint a Tanácsköztársaság történéseit idézik (jobbra: emlékv)

A kommunisták hatalomra kerülésének évfordulója

A Kádár-kor előtt nem tekintettek a Tanácsköztársaságra úgy, mint a kommunista köztársaság elődjére, mivel a Tanácsköztársaság atyja, Kun Béla elszökött nyugatra a bukás után, amiért Rákosi megvetette, és nem volt hajlandó a Kommunizmus Pantheonjába helyezni. Kádár János idején ez a nézet megváltozott, amint az ábrák is mutatják

A Szozuz-9 fellövése alkalmából kiadott emlékbélyeg

1953-ban kiadott bélyeg a híre 6:3 emlékére

Bibliográfia, szakirodalom

A második világháború krónikája. Budapest, 2004.

Gyarmati György: A Rákosi-korszak. Rendszerváltó fordulatok évtizede Magyarországon, 1945-1956. Budapest, 2011.

Romsics Ignác: Magyarország az első világháborúban. Budapest, 2010.

Liptai Ervin: A Magyar Tanácsköztársaság. Budapest, 1979.

Moldova György: Kádár János I-II. Budapest, 2006.

Trianon. Nemzet és emlékezet. Szerk. Zeidler Miklós. Budapest, 2008.

Bélyegkatalógusok:

Scott Standard Postage Stamp Catalogue Countries of the World. Sidney, 2006.
(2006-os bélyeg világekatalógus)

Magyar posta- és illetékbélyeg katalógus 2011. Budapest, 2011.